

Digitalizirana knjiga *Hrvatske zajednice u Australiji*

Projekt *Hrvatski iseljenički tisak – digitalizacija knjiga* ostvaruje prve rezultate zahvaljujući suradnji zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta i Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Ovih dana digitalizirana je knjiga Fabijana Lovokovića *Hrvatske zajednice u Australiji* u izdanju Središnjeg odbora hrvatskih društava Australije.

Ugledni predstavnici hrvatske zajednice iz Australije u društvu s dr. sc. Hebrang Grčić

kama, a postoji mogućnost da ih ima još. O nekim publikacijama informacije su prikupljene u razgovorima s Hrvatima u Australiji, a podaci o nekima pronađeni su u drugim publikacijama. Bibliografija novina i časopisa može biti polazište za mnogobrojna nova istraživanja, a posebno bi bilo zanimljivo pronaći primjerke nekih časopisa za koje se zna da su izlazili, ali nisu sačuvani. Takav je, primjerice, časopis *Dom i svijet* za koji se zna da je izlazio u Perthu 1932., o njemu piše u raznim izvorima, ali ne zna se niti za jedan sačuvani primjerak.

IZAZOVNA BIBLIOGRAFIJA KNJIGA

Bibliografija knjiga još je veći izazov. Vrlo je teško pronaći sve knjige jer su mnoge objavljivane u malim nakladama i nisu dostupne u knjižnicama. Neke se čuvaju u arhivima hrvatskih organizacija, a neke tek u privatnim zbirkama. Sve su te publikacije važan dio hrvatske kul-

Tekst: Vesna Kukavica Foto: F. F.

Projekt *Hrvatski iseljenički tisak* provodi se treću godinu na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Za sada je to mali projekt s tek nekoliko suradnika i bez osiguranoga stalnog financiranja. Zbog svega toga za početak je ograničen "samo" na istraživanje područja Australije i Novoga Zelanda. Voditeljica projekta je Ivana Hebrang Grčić, a prva suradnica je Ana Barbarić. Ističu da su, pretražujući kataloge knjižnica na samom početku rada na projektu, očekivale da istraživanje neće biti toliko zahtjevno, ali vrlo brzo su shvatile da su Hrvati u Australiji i Novom Zelandu objavljivali puno publikacija. Najveći problem je što nisu sve publikacije

sačuvane pa je vrlo teško doći do podataka o njima. Metode istraživanja bile su analiza online knjižničnih kataloga, analiza postojećih bibliografija te uključivanje zajednice. Uključivanje zajednice pokazalo se kao izrazito učinkovita metoda iako zahtijeva dosta vremena i financijskih sredstava. Neke kontakte moguće je obaviti elektroničkim putem, ali najučinkovitijim se ipak pokazao odlazak u Australiju i sastanci s predstavnicima hrvatske zajednice. Rezultat dvaju boravka u Australiji su radne verzije bibliografija – bibliografija novina i časopisa koja ima 101 zapis i bibliografija knjiga koja trenutno ima oko 250 zapisa. Broj zapisa u bibliografiji novina i časopisa vjerojatno se neće znatno mijenjati – suradnice na projektu pretpostavljaju da su uspjele "ući u trag" većini naslova. Neke publikacije pronađene su u knjižnicama, neke u privatnim zbir-

Dr. sc. Ivana Hebrang Grgić i Fabijan Lovoković

turne baštine koja se i ovim projektom nastoji očuvati. Stoga je važno uključivanje hrvatske zajednice u Australiji jer upravo ona može pomoći u identificiranju publikacija. Nije to jednostavno niti u normalnim uvjetima, a danas, u vrijeme kada se više ne može putovati, posebno je teško ostvariti i održavati kontakte. Čekajući neka bolja vremena u kojima će moći intenzivnije uključiti istraživanje zajednice, projekt je malo promijenio početni cilj preusmjerivši interes na jedan drugi aspekt koji je trebao doći na red tek kasnije, kada se istraži cjelokupna nakladnička djelatnost. Riječ je o digitalizaciji publikacija.

Digitalizacija je iznimno zahtjevan proces s mnogobrojnih aspekata – sadržajno, tehnički, financijski, pravno... Najprije je potrebno izraditi kriterije za odabir građe. Da bi se to moglo, potrebno je imati uvid u cjelokupnu produkciju, što je u projektu *Hrvatski iseljenički tisak* okvirno ostvareno za Australiju i Novi Zeland izradom radnih verzija bibliografija. Iako suradnici na projektu imaju teorijsko znanje o digitalizaciji, ipak nemaju potrebnu tehničku potporu. Stoga su ostvarili suradnju s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu. Jedna od njezinih temeljnih zadaća je očuvanje građe, a jedan od ciljeva izgradnja digitalne knjižnice. Zahvaljujući toj suradnji u srpnju 2020. digitalizirana je prva knjiga. Riječ je o knjizi

Fabijana Lovokovića *Hrvatske zajednice u Australiji: nastojanja i postignuća*, koja je objavljena u Australiji 2010. godine u izdanju Središnjeg odbora hrvatskih društava Australije. Knjiga je odabrana jer se bavi temom australskih Hrvata i bila je od iznimne pomoći prilikom sastavljanja bibliografija, pogotovo poglavlja o knjigama i časopisima objavljenima u Australiji.

AUTORSKA PRAVA I BOGATA GRAĐA LOVOKOVIĆEVE KNJIGE

Voditeljica projekta upoznala je autora ove prve digitalizirane knjige na jednom od putovanja u Australiju pa je s njim bilo lako stupiti u kontakt (prije digitalizacije i objavljivanja digitalizirane inačice potrebno je riješiti i autorsko-pravna pitanja). On je prepoznao važnost digitalizacije za trajno očuvanje publikacije i odmah je dao svoj pristanak. Rezultat suradnje projekta *Hrvatski iseljenički tisak* s autorom i s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom je digitalizirana inačica knjige koja je dostupna na stranicama Digitalne zbirke NSK (<https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=586276>), a poveznica je i na stranicama projekta (https://hit.ffzg.unizg.hr/au_nz/).

Cilj projekta za 2020. godinu je ostvaren – digitalizirana je prva publikacija. Voditeljica projekta najavljuje još neke knjige iako ističe da su najveći problem dozvole autora. Do autora je često vrlo teško doći – neki nemaju adresu elektroničke pošte, neki se pro-

Prof. dr. sc. Ivanka Stričević, glavna ravnateljica NSK

fesionalno bave pisanjem pa ne žele dati pristanak na digitalizaciju jer planiraju nova izdanja, a autori nekih vrijednih knjiga su preminuli i vrlo teško je doznati tko su nasljednici autorskih prava. Čak i ako se dozna kontakt nasljednika, oni ili ne razumiju o čemu je riječ, ili ne uspijevaju dogovoriti pristanak s ostatkom obitelji, ili postoji neka druga prepreka poput ugovora s izdavačem. U istraživanju i pronalaženju autora, suradnice na projektu koriste poznanstva ostvarena u Australiji i Novom Zelandu, neke kontakte uspijevaju ostvariti preko elektroničkih poruka, a često i preko društvenih mreža, ponajprije Facebooka na kojem je aktivno dosta hrvatskih organizacija i pojedinaca. Nadaju se da će i ovaj kratki tekst biti poticaj autorima, izdavačima, znanstvenicima i svima zainteresiranima da im se pridruže u ostvarivanju cilja kako bi se sačuvao važan dio hrvatske kulturne baštine. ■

The Croatian Emigrant Press Project

The Croatian Emigrant Press book digitalisation project is showing its first fruits thanks to the collaboration of the University of Zagreb's Faculty of Humanities and Social Sciences and Zagreb's National and University Library. Fabijan Lovoković's *Hrvatske zajednice u Australiji* ("The Croatian Communities in Australia"), published by the Croatian Associations of Australia, has been digitalised, to be followed by Boris Škvorc's *Australski Hrvati - mitovi i stvarnost* ("Australian Croats: Myths and Realities"), published by the CHF. The Croatian Emigrant Press Project is now in its third year at the information and communication sciences department of the University of Zagreb's Faculty of Humanities and Social Sciences. It is still a small undertaking with only a handful of collaborators and no permanent source of budget funding. Consequently, the project is currently limited in scope to Australia and New Zealand. The project is headed by Ms Ivana Hebrang Grgić PhD and her primary assistant Ms Ana Barbarić PhD.